

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 373.5:796:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16809960>

**Практичні засади спортивно-патріотичного виховання учнівської молоді
на уроках фізичної культури**

Карпенко Марина Ігорівна,

кандидатка педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2976-1968>

Прийнято: 19.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

***Анотація:** У статті розкрито зміст, напрями, форми та методи спортивно-патріотичного виховання учнівської молоді у закладах загальної середньої освіти. Акцент зроблено на актуальності формування громадянської свідомості, національної ідентичності та почуття відповідальності за долю Батьківщини через залучення здобувачів загальної середньої освіти до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. На основі аналізу наукової літератури та чинних освітніх концепцій сформульовано авторське визначення поняття «спортивно-патріотичне виховання», що трактується як цілеспрямований педагогічний процес, що здійснюється в освітньому середовищі засобами фізичної культури, спорту, туризму й сприяє вихованню громадянина-патріота.*

У межах статті здійснено аналіз ключових стратегій реалізації спортивно-патріотичного виховання, зокрема: інтеграції патріотичного змісту в уроки фізичної культури; активного залучення всіх учасників освітнього процесу — педагогів, батьків, громади; послідовного використання різноманітних форм і методів виховної роботи; розвитку громадянської активності учнів через участь у суспільно значущих ініціативах; вивчення національно-культурної спадщини та застосування національної символіки.

Стаття містить узагальнену класифікацію та докладну характеристику ефективних форм і методів спортивно-патріотичного виховання, серед яких: військово-спортивні ігри, тематичні уроки, фестивалі, тижні фізичної культури і спорту, спортивні свята, зустрічі з ветеранами та спортсменами, участь у флешмобах, благодійних марафонах, естафетах, квестах, інтегрованих уроках, туристичних подорожах, фольклорних святах тощо. Усі ці форми сприяють не лише фізичному розвитку учнів, а й формуванню національної самосвідомості, колективізму, емоційної стійкості, громадянської відповідальності.

Отримані результати мають практичне значення для педагогів, організаторів виховної роботи, вчителів фізичної культури, студентів педагогічних спеціальностей і всіх, хто опікується розвитком патріотичного виховання в умовах сучасної школи.

Ключові слова: *патріотизм, патріотичне виховання, фізична культура, спортивно-патріотичне виховання, здобувачі загальної середньої освіти, практичні засади спортивно-патріотичного виховання, форми і методи роботи.*

Practical principles of sports and patriotic education of school youth in physical culture lessons

Maryna Karpenko,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education, State Educational Service "Luhansk Taras Shevchenko National University", Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2976-1968>

***Abstract:** The article explores the content, key directions, forms, and methods of sports and patriotic education of students in general secondary education institutions. The emphasis is placed on the importance of developing civic consciousness, national identity, and a sense of responsibility for the destiny of the Motherland through engaging students in physical education and sports.*

Drawing on the analysis of scientific literature and current educational concepts, the author offers a definition of 'sports and patriotic education' as a purposeful pedagogical process implemented within the educational environment through physical culture, sports, and tourism, aimed at nurturing patriotic citizens.

The article outlines key strategies for implementing sports and patriotic education, including: - integration of patriotic content into physical education lessons; - active involvement of all educational stakeholders – teachers, parents, and community members; - consistent use of various forms and methods of educational work; - development of students' civic engagement through participation in socially significant initiatives; - study of national and cultural heritage and use of national symbols.

The article presents a general classification and detailed descriptions of effective forms and methods of sports and patriotic education, including military-

themed sports games, thematic lessons, festivals, weeks of physical culture and sports, sports holidays, meetings with veterans and athletes, participation in flash mobs, charity marathons, relay races, quests, integrated lessons, tourist trips, folklore festivals, etc. All these forms contribute not only to the physical development of students, but also to the formation of national identity, collectivism, emotional stability, and civic responsibility.

The findings are of practical significance for educators, education organisers, physical education teachers, students of pedagogical programmes, and all stakeholders involved in the development of patriotic education in modern schools.

Keywords: *patriotism, patriotic education, physical education, sports and patriotic education, school youth, practical principles, forms and methods.*

Проблема патріотичного виховання сучасної молоді є однією із найактуальніших, адже формування у підростаючого покоління поваги і любові до своєї країни, її Конституції, до своїх співгромадян і національних символів на даний момент стало умовою існування української суверенної держави. У Концепції нової української школи зазначено: «Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою ... готова до трудової діяльності та громадянської активності» [1; 2].

Все більше наукових розвідок українських учених присвячено дослідженню теоретико-методологічних і практичних засад патріотичного виховання різних верств населення. Так, проблемі патріотичного і фізичного виховання присвячено багато робіт українських науковців. Дослідниця Л. Савченко у своїй дисертаційній роботі подає визначення «патріотичного

виховання» та визначає й схарактеризовує його напрями (духовно-моральне, історико-краєзнавче, громадянсько-патріотичне, соціально-патріотичне, військово-патріотичне, героїко-патріотичне, спортивно-патріотичне тощо) [3]. Серед основних питань, які також ґрунтовно досліджені є: концепти національно-патріотичного виховання (І. Бех, М. Антоненко, Л. Бондар, О. Савченко, О. Сухомлинська), підходи до особистості вихованців (В. Андрущенко, І. Войченко А. Богуш, В. Бутенко, Т. Бутківська, О. Іванов), механізми формування національно-патріотичної вихованості (А. Березін, Е. Помиткін, О. Столяренко), теоретичні й практичні засади фізичного виховання учнівської молоді (Б. Ашмарін, В. Заціорський, О. Отравенко, В. Дячков, Л. Матвеев), вдосконалення змісту фізичного виховання дітей та молоді (О. Шиян, Т. Круцевич, Н. Пангелова, Н. Сороколіт). Серед досліджень, проблематика яких торкається підготовки майбутнього педагога до патріотичного виховання, виділяються роботи І. Албутової, А. Леоненка, Т. Філімонової та ін. У них, зокрема, готовність студентів до патріотичного виховання розглядається як складне індивідуально-особистісне утворення, інтегральна характеристика особистості, результат теоретичної та практичної підготовки майбутнього фахівця до патріотично виховної діяльності [4; 5; 6]. Однак, не зважаючи на наявність широкого кола наукових праць і дослідження засад патріотичного виховання, питання використання потенціалу фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи залишається не розкритим. На нашу думку глибокого аналізу потребує розробка практичних засад патріотичного виховання засобами фізичної культури і спорту у закладах загальної середньої освіти.

Метою статті є аналіз практичних засад спортивно-патріотичного виховання учнівської молоді, а саме визначення напрямів, аналіз і характеристика форм і методів спортивно-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Вважаємо за потрібне розпочати дослідження із визначення понятійного апарату зазначеної проблеми. Проаналізувавши такі дефініції як «національно-патріотичне виховання», «фізичне виховання» і «спортивне виховання», зроблені сучасними науковцями, такими як І. Бех, О. Караман, О. Отравенко, О. Онопрієнко та іншими, запропонуємо власне визначення: спортивно-патріотичне виховання школярів – це цілеспрямований, організований процес формування у підростаючого покоління відчуття відповідальності за себе, свій народ і Батьківщину, виховання поваги до Конституції України, державної символіки, готовність робити особистий внесок у процвітання своєї країни, який реалізується через навчальну фізкультурно-оздоровчу роботу та спортивно-масові позакласні і позашкільні виховні заходи [7, с. 72; 8; 9].

Розпочнемо аналіз практичних засад спортивно-патріотичного виховання учнів ЗЗСО визначенням концептуальних напрямів (стратегій) роботи, які обумовлюють цей процес:

- інтеграція і привнесення патріотичного компоненту у зміст освітнього процесу (зокрема в урок фізичної культури) – як інтеграція спорту, історії, культури і етики;
- визначення патріотичного виховання ключовою цінністю і домінантою освітньо-виховного процесу;
- системність і систематичність патріотичного виховання школярів, залучення у цей процес усіх учасників освітньо-виховного процесу (заклад ЗЗСО - сім'я - громада). Зауважимо, що за нашим переконанням суб'єктами спортивно-патріотичного виховання є: увесь педагогічний колектив ЗЗСО – адміністрація (директор і завуч), учителі фізичної культури, педагог-організатор, учителі-предметники, класні-керівники, бібліотекарі, тренери спортивних гуртків; медичний працівник ЗЗСО; сім'я школярів; територіальна громада; безпосередньо самі учні [7, с. 73-74];

- різнобічність форм освітньо-виховної роботи, об'єднаних спільною метою; проведення виховної спортивно-патріотичної роботи під час занять, у позакласній і позашкільній діяльності – реалізація виховного впливу у єдиному комплексі, що сприяє формуванню патріотичних якостей;
- громадянсько-активна позиція – проведення благодійних заходів і акцій на підтримку ЗСУ тощо – сприятиме всебічному розвитку особистості, здатної не лише до фізичного самовдосконалення, а й до відповідального ставлення до своєї країни, суспільства та власної ролі в ньому;
- дослідження та вивчення національно-культурної спадщини – ігрових спортивних традицій, фольклору, звичаїв тощо – сприятиме формуванню національної свідомості – глибинного усвідомлення своєї приналежності до українського народу і культури;
- використання державної символіки і атрибутики; надання переваги українським народним або сучасним творам у музичному супроводі уроків тощо – як засіб аудіального/ візуального впливу і формування емоційного ставлення і громадянської ідентичності.

Виконуючи свої специфічні функції, спортивно-патріотичне виховання концептуально і змістовно пов'язано із розумовим, моральним, трудовим, естетичним і валеологічним вихованням. Фізичні вправи, які виконуються в умовах колективної взаємодії учнів, формують у них досвід екологічних, здорових відносин. У процесі фізичного виховання створюються різноманітні ситуації, в тому числі конфліктні, у яких виявляється відношення школяра до самого себе, до людей, і до суспільства в цілому, формується вміння володіти собою, проявляти дисциплінованість, чесність, сміливість, рішучість тощо. Таким чином, спортивно-патріотичне виховання знаходиться у тісних і закономірних взаємовідносинах зі всіма сторонами виховання всебічно розвиненої особистості.

Далі наведемо перелік і зробимо аналіз тих форм і методів спортивно-патріотичного виховання, які, на нашу думку, є найбільш ефективними і цікавими для здобувачів освіти. Отже, спортивно-патріотичне виховання у навчально-виховній роботі закладів загальної середньої освіти буде можливе за умови реалізації наступних форм і методів роботи:

- військово-спортивні ігри («Сокіл» («Джура»), «Захисник України» та інші), які мають на меті виховання у молоді поваги до національних традицій, культури та історії; формування патріотичної свідомості та активної громадянської позиції; підготовку до захисту Батьківщини; залучення до військово-спортивної та патріотичної роботи; сприяння фізичному та духовному розвитку молоді; розвиток учнівського самоврядування на основі козацьких традицій тощо [10];

- тематичні уроки, уроки мужності-сили-витривалості, присвячені видатним спортсменам, олімпійцям, спортивним подіям і традиціям - це спеціально організовані заняття, що присвячуються видатним українським спортсменам, спортивним досягненням національного чи світового рівня, а також історії розвитку спорту в Україні. Наведемо приклад таких тематичних занять: заходи, присвячені Сергію Бубці, Олегу Блохіну, Лілії Подкопаєвій, Ярославі Магучіх чи Паралімпійським героям України; Вивчення історії участі України в Олімпійських іграх; Обговорення етики спортсмена, символів спорту, ролі спорту в національному відродженні);

- тижні фізкультури і спорту, фестивалі спортивної тематики, свята, спартакіади – це комплекс заходів, що проводяться протягом одного або кількох тижнів у закладі освіти з метою популяризації спорту, здорового способу життя та розвитку патріотичної свідомості учнів. Метою і результатом цих заходів є підвищення інтересу учнів до систематичних занять фізичною культурою; формування патріотичних якостей через колективну участь у спортивних подіях; утвердження ідеалів здоров'я, сили,

згуртованості. Орієнтовна тематика: Урочисті події з нагоди Міжнародного дня спорту, Дня фізичної культури і спорту України, Олімпійського тижня;

- змагання з краси рухів, граціозності, гармонії рухів - це спеціалізовані змагання, які зосереджені не лише на фізичній силі чи швидкості, а й на естетиці рухів, координації, ритміці, артистизмі, що проявляються у спортивно-хореографічних композиціях, гімнастиці, танцювальних вправах, маршових дефіле, показових виступах. Метою таких заходів є розвиток естетичного сприйняття спорту як вираження краси і гармонії людського тіла; формування почуття гордості за національні традиції, символіку, музику, культуру через рухову діяльність; виховування дисципліни, витонченості, поваги до колективу, гармонійне поєднання фізичного та духовного розвитку тощо. Орієнтовна тематика: Конкурси стройової пісні і руху (із застосуванням української патріотичної тематики); Показові виступи зі спортивної або художньої гімнастики з національними символами; групові композиції з елементами бойового гопака, козацьких рухів, народного танцю «Ми — нація сили та краси», «Україна в русі»; музично-спортивні постановки з використанням патріотичної музики, віршів, гасел;

- спортивне суддівство змагань у класі та школі – як форма виховання в учнів громадянсько-патріотичних рис, забезпечує практичне включення учнів у соціально значущу діяльність, формує ціннісне ставлення до чесної гри, справедливості, взаємоповаги, самодисципліни та любові до своєї Батьківщини. Ця діяльність також розглядається як метод впливу на особистість учня через: практичну участь у житті колективу ЗЗСО (служіння на благо команди, класу, школи); залучення до громадських ролей, що наближає учня до усвідомлення ролі активного громадянина; дисциплінування та розвиток справедливості, що є складовими патріотичної особистості;

- робота старост спортивних секцій, інструкторів по спорту, фізоргів класу, капітанів команд з обладнання спортивних майданчиків,

контролю стану інвентарю та туристичного спорядження – ефективна форма спортивно-патріотичного виховання, оскільки: формує відповідальність за спільне майно та простір; виховує повагу до фізичної культури як важливої складової національної ідентичності; активізує громадянську участь через конкретну і значущу справу; створює практичне підґрунтя для патріотизму - турботу про “наше”, спільне, національне;

- урочисті спортивні заходи присвячені національним святкам (Дню Незалежності України, Дню захисників і захисниць України, Дню Соборності) – є дієвою формою спортивно-патріотичного, громадянського виховання, метою якої є: підсилення зв'язку між фізичною культурою та національною ідентичністю; сприяння формування гордості за свою державу через спортивні досягнення; стимулювання колективної відповідальності тощо. Дослідник І. Куроченко наводить такі приклади спортивних заходів до національних свят: «Козацькі розваги», «Сплітаймо український віночок», «Моя земля – земля моїх батьків», «Без верби й калини нема України», Народні ігри та забави на свято Петра і Павла, Свято Івана Купала тощо [11];

- діалоги поколінь – презентації біографій або документальних відео із живим коментарем запрошеного гостя; формат інтерв'ю, “відкритого мікрофона», зустрічі із видатними людьми – спортсменами (національного, регіонального рівня), спортивними суддями, тренерами, ветеранами, волонтерами, військовими – це форма прямого виховного впливу, яка передбачає живе спілкування учнів із людьми, що мають високі досягнення або зробили значний внесок у спорт, захист України, розвиток громади. Метою таких заходів є мотивація до занять спортом, служіння Батьківщині; формування патріотичної свідомості на основі прикладу; розвиток громадянської зрілості та активної життєвої позиції; виховання гордості за національних героїв і здобутки країни;

- тематичні ранки і вечори, присвячені фізичній культурі, спорту та туризму - це урочисті, культурно-виховні заходи, які проводяться у закладі освіти з нагоди відзначення важливих подій у сфері фізичної культури, спорту або туризму, а також державних і професійних свят, що пов'язані зі здоровим способом життя, національними традиціями, військово-патріотичним вихованням. Метою таких заходів є виховання любові до спорту як складової національної культури; формування національної самосвідомості через шанування спортивних і туристичних традицій; розвиток емоційно-ціннісного ставлення до фізичної культури, героїв спорту, ветеранів. Наведемо приблизну тематику заходів: "Олімпійські зірочки", "Подорож у країну здоров'я", "Слава українському спорту", "Туризм – це стиль життя", "Герої спортивної слави", вечір до Дня захисника України; "Зустріч із чемпіоном", "Туристичні пригоди нашого класу", «Спорт – це мир, здоров'я і Україна», «Ми – нащадки козаків» (вечір козацької мужності), «Здорова нація – сильна держава», «Герої спорту – гордість країни», «Живи активно – будь українцем!»;

- оформлення тематичних куточків та стендів, випуск інформаційних бюлетенів, „блискавок”, агітплакатів з питань фізичної культури і здоров'я – наочна форма виховання, яка не має прямого вербального впливу, але щодня формує в учнів ціннісне ставлення до фізичної культури, здоров'я, спорту та патріотизму. Цей вид навчально-виховної роботи сприяє: формуванню здорової свідомості та гордості за спортивні досягнення України, естетичному вихованню, посиленню шкільної патріотичної атмосфери. Орієнтовний перелік тем: «Олімпійський рух в Україні», «Відомі українські спортсмени – герої нації», «Здоров'я – головне багатство», «Спорт проти шкідливих звичок», «Наша класна команда – наша гордість!», «Туризм – це Україна у твоєму рюкзаку», «Пишаємось спортивними героями ЗСУ»;

- квести, конкурси, флешмоби на спортивно-оздоровчу тематику – це інтерактивні, групові або індивідуальні заходи, що поєднують фізичну активність із творчим, інтелектуальним та соціальним складниками. Вони є сучасними методами залучення учнів до регулярних занять спортом і формування здорового способу життя. Приклади тематики заходів: «Україна в русі: квест спортивної історії», «Здорова нація – сильна країна» (конкурс презентацій про видатних українських спортсменів), «Флешмоб здоров'я: зарядка під українську музику», «Станції мужності: спортивний квест з історією героїв», «Спорт і сила духу»: творчий конкурс малюнків і плакатів з рухливими іграми;

- благодійні ярмарки до спортивних подій, волонтерські акції, пов'язані зі спортом, туризмом, дозвіллям; спортивні благодійні позакласні, позашкільні, міжшкільні марафони тощо – ініціативи, де спорт і рух стають інструментом допомоги, підтримки воїнів ЗСУ, лікарень, громад, дітей-сиріт. Ці форми спортивно-патріотичного виховання ґрунтуються на поєднанні активної громадянської участі, фізичної активності та патріотичних цінностей. Їх метою є формування глибокого розуміння служіння Батьківщині через взаємодопомогу і підтримку; навчання активної участі в житті громади, відповідальності перед суспільством; розвиток емпатії, милосердя, безкорисливості, солідарності; залучення до рухової активності в емоційно значущому форматі; згуртування учнівського колективу навколо єдиної мети. Приклади тем: «Спорт заради перемоги – марафон вдячності ЗСУ», «Разом ми сильні! Спортивна естафета підтримки дітей-переселенців», «Серце, віддане Україні» (благодійний ярмарок до Дня Збройних сил), «Школа руху – школа добра!», «10 тисяч кроків вдячності» (щоденна хода або зарядка з підписами для військових);

- екскурсії до музеїв, виставок, меморіальних комплексів – це позашкільна форма виховної діяльності, яка поєднує навчальний, емоційно-

ціннісний і пізнавальний вплив. Вони сприяють особистісному усвідомленню історії, національних традицій, спортивної культури та громадянської відповідальності через: по-перше, пряме знайомство з артефактами (прапорами, кубками, формами, спорядженням, світлинами, експозиціями); по-друге, контакт з героїкою спорту, війни, мандрів; по-третє, живі історії з вуст екскурсоводів або очевидців;

- краєзнавча, дослідницька робота у туристських походах; подорожі, екскурсії місцями слави українського народу, пошукова робота з дослідження традицій рідного краю. Дослідники Г. Коломoeць і М. Тимчик зазначають, що використання різних організаційних форм патріотичної роботи у процесі туристських походів давало змогу учням глибше усвідомити власну приналежність до свого села, міста, рідного краю; краще вивчити різноманіття навколишньої природи рідного краю і його історичне минуле [12];

- інтегровані уроки фізичної культури з елементами історії та національної символіки – це навчальні заняття, у межах яких поєднується рухова активність із історико-культурними знаннями, національною символікою, традиціями та патріотичною тематикою. Мета і завдання цих форм роботи: формування патріотичних почуттів через фізичну культуру; ознайомлення з історією українського спорту, козацтва, народних ігор; залучення учнів до національно-культурного контексту фізичного виховання; виховання поваги до національної символіки; розвиток командного духу, відповідальності та шанобливого ставлення до історії Батьківщини. Приклади тем інтегрованих уроків: «Козацька сила – сила українського духу», «Гімн, прапор, герб – рухаємося з гордістю!», «Нащадки героїв – ми сильні, витривалі, гідні!», «Олімпійці України: вчимося в найкращих», Руханка нескорених» (до Дня захисників і захисниць України), «Туризм, спорт і Батьківщина» (з елементами техніки туризму та національних гасел);

- фольклорні свята, виставки, майстер-класи, метою яких є дослідження національної спадщини українського народу – це культурно-виховні заходи, спрямовані на формування національної самосвідомості, духовної єдності поколінь, поваги до українських традицій, обрядів, народної творчості та національного стилю життя. Ці заходи активно включають учнів у дослідження, відтворення та популяризацію української спадщини, часто з елементами рухливості, ігрової діяльності, співу чи танцю, й поєднують фізичну активність, національну культуру, творчу самореалізацію та глибоку духовну складову. Приблизна тематика заходів: "Козацькі забави: сила, честь, витривалість", "Українські народні ігри – в рухливій спадщині нації", "Скарби українського народу: туристичний фольклорний квест", "Танець і сила: українська хореографія в русі", "Вишиванковий руханка-день", «Запальний ярмарок здоров'я», «Народна ігрова спадщина України», «Крокуємо з предками: історичний фітнес», «Свято української сили»;

- ігри-естафети – сприяють загальному фізичному розвитку та загартуванню дітей, вихованню в них спритності, швидкості та координації дій, почуття рівноваги та просторової орієнтації, а також формуванню відповідних патріотичних і морально-вольових особистісних якостей. Приклади назв естафет патріотичного спрямування: «Сильні, як козаки», «Олімпійський стрій України», «Місія – перемога», «Шлях героя», «Боротьба за стяг», «Героїчна дистанція» тощо.

Проведене дослідження дозволило ґрунтовно проаналізувати практичні засади спортивно-патріотичного виховання учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти України. У результаті вивчення наукових джерел, нормативно-правових актів, концептуальних основ Нової української школи та педагогічного досвіду сучасних практиків було з'ясовано, що спортивно-патріотичне виховання є важливим складником національного становлення молоді, спрямованим на гармонійне поєднання фізичного розвитку,

громадянської зрілості, відповідальності та усвідомлення своєї ідентичності. Доведено, що спортивно-патріотичне виховання має комплексний вплив на особистість здобувача освіти, оскільки воно перебуває у тісному зв'язку з моральним, інтелектуальним, естетичним і валеологічним вихованням. Через взаємодію, гру, командну роботу, змагання й активну участь у заходах учні не лише вдосконалюють фізичні якості, а й вчать приймати відповідальні рішення, бути справедливими, співчутливими, дисциплінованими і патріотично налаштованими.

Зроблені у дослідженні узагальнення та систематизація практик спортивно-патріотичного виховання можуть бути корисними для педагогів закладів загальної середньої освіти, організаторів виховної роботи, учителів фізичної культури, керівників гуртків і спортивних секцій. Отримані в процесі дослідницької роботи результати можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО при вивченні таких дисциплін як методика викладання фізичної культури, спортивно-патріотичне виховання та інші. Також представлений матеріал може стати методичною основою для формування програм патріотичного виховання через спорт, наповнення календарного планування інтегрованими заходами, створення виховного середовища, яке сприятиме формуванню сильної, свідомої, патріотично орієнтованої особистості, здатної діяти на благо громади та держави.

Подальшого наукового аналізу потребують такі питання як: розробка програм спортивно-патріотичного виховання для різних вікових груп учнів; вивчення впливу спортивно-патріотичних заходів на формування громадянської позиції, національної самосвідомості та соціальної активності учнів; аналіз міжнародного досвіду у сфері фізичного та патріотичного виховання, з подальшим адаптуванням ефективних практик до українських освітніх реалій тощо.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / [упоряд. Л. Гриневич та ін. ; за заг. ред. М. Грищенка]. [Б. м., 2016?]. 40 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12> (дата звернення: 25.03.2025).
3. Савченко Л. Л. Підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання дітей дошкільного віку в Україні (1985–2012 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Дрогобич, 2018. 23 с.
4. Отравенко О. В. Національно-патріотична спрямованість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. № 6(303), ч. 1. С. 272–281.
5. Отравенко О. В., Пелипась Д. С. Спортивно-патріотичне виховання як складова якісної професійної підготовки майбутніх фахівців. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2023. № 28 (червень). С. 393–398. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.09.06.2023.63> (дата звернення: 26.06.2025).
6. Методика оцінки ефективності виконання державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року, 2022. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Patriotychne_vyhovannia/Program/Metoduka/Metoduka.pdf (дата звернення: 26.06.2025).
7. Отравенко О. В., Ганчева В., Довгань Н., Гончаренко В. Новітні технології навчання фізичній культурі учнівської молоді в умовах глобальних змін і викликів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2022. № 3(351). С. 6–20. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3\(351\)-6-20](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3(351)-6-20).

8. Карпенко М. І. Теоретико-методологічні засади спортивно-патріотичного виховання учнівської молоді. *Наукові записки* : зб. наук. ст. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. CLX (160). С. 70–77.
9. Онопрієнко О. М., Онопрієнко О. В. Педагогічні засади патріотичного виховання в сучасній освітній парадигмі вищої школи. *Вісник ЧНПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 143. С. 77–80.
10. Рекомендації з організації Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). URL: http://school314.kiev.sch.in.ua/vihovna_robota/shkilnij_oficer_policii/ (дата звернення: 20.06.2025).
11. Куроченко І. П. Правові, організаційні та методичні засади фізичної культури і спорту в Україні : навч. практикум. Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2016. 612 с.
12. Тимчик М. В., Скирда Т. С., Линник А. М. Єдність військово-патріотичного і фізичного виховання учнівської та студентської молоді. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. Вип. 2(160). С. 162–165. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPUnc.series15.2023.02\(160\).34](https://doi.org/10.31392/NPUnc.series15.2023.02(160).34).
13. Філатов Б. Патріотизм як чинник політичної трансформації сучасної України : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02. Дніпро, 2021. 491 с.
14. Карпенко М. І. Формування культури здоров'я школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луганськ : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2013. 226 с.
15. Отравенко О. В., Пелипась Д. С. Методологія підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-патріотичної діяльності. ISSN 2353-8406. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 1 (45) С. 22-29. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.1.4>.